

(5)

శ్రీమదభ్యుదయ సమాజం

17 JUN 1919

కల్పరత్న ఖండనమ్

శ్రీ ఆదుద్రాగ్రామనివాసిభిః శాంతినివాసిభిః
దేశికై రాత్రేయై యాకలోపపదై క్షేపక
టశాంతిభిః శ్రేణితేన వాశిలకపూడిలంక
గ్రామవాసినా త్రేయేణ సంహారపదే

వాగ్మిహారత్రేయై శ్రీమదభ్యుదయ

సమ్యక్పరిపక్వతం

శ్రీతాత కామేశ్వరేశ్వరగణాం శ్రీ నెంక
టాధ్వరీగణాం చ ద్రవ్యసహాయేన

అమలాపురపక్షపాత మాగుతీముద్రాయంత్రే
ముద్రదాసిరం.

శ్రీవాఘాలవల పయఃపారావారరాకాసుగా
కరణ గంటి నీలకంఠావగానినాం ప్రధమ
తనూజేన శ్రీలక్ష్మీవృసింహశ్రాంతినా
ప్రకటితం.

సజ్జతీయతాం నిద్రస్మదే.

1919

అర్చనా

[రిజిస్ట్రేషన్]

విజ్ఞప్తి

—:0:—

భోభో భరతఖండనివాసినరరాజ్యే పండిత
వర్యా అస్తిహి సప్రశ్రియం సప్రణామంచ సర్వే
మా మాస్తికానాం నివేదనీయ మత్యద్భుతమితి
వృత్తం । విదితమేనైతత్సర్వేషాం శ్రీమత్పురమ
హంసపరివ్రాజకాచార్యవర్జ్యేత్యాది సకలబిరుదా
వలీవిరాజమానై రస్మాకం పుణ్యగంధేన భవమ
వతీర్య సంస్యస్యచ బాల్యే వయసి కల్యాణానంద
భారతీనామాంకితై ర్బాలసన్యాసిభి రవిజ్ఞాతశ్చౌ
తగంధై రపి స్వీయాభ్యురతంత్రస్వతంత్రీతాం ప్ర
కటయితుకాంతైః పరిభ్రామ్య వివిధాన్దేశాన్కా
ప్పాకాగ్రహారే యథాజాతవిప్రీవరమమాయికత
యాశోచస్త్రియం కంచన రామావధానినామానం
యజమానతయా నిర్మాయ ధనలుబ్ధాన్కాంశ్చి
దృత్విజః ప్రకల్యాణవిమృశ్యకారితయా ప్రతార్య
చ శ్రోతవిదుషః దత్వా కేషాంచిద్బిరుదాని శబ్ద
మాత్రసారాణి దాషయిత్వాచ తేభ్యో ధనలిఘ్న

భోక్తృభిః క్షయేణాపరిత్యక్తం తత్సమక్షం యశ్చ
 స్తదితరధారణానతిభూత్వం త్యాజయిత్వా చ
 బలాఛత్యాది సిద్ధమాశ్విసహవిస్త్యక్త్యా చ విధి
 నిషేధభయం నిర్వర్తితో విచిత్రాధ్వర ఇతి ।
 తేచార్యతావతాశ్చస్తంతరంగా ఆత్మయం జగ
 గ్గారవమానేతు శీతచలం బ్యాపయంత్యశ్చపి
 కల్పేషావసంతంబీయాదిషు తతోప్యాశ్చయే పా
 మాన్యాతిభూషం ద్యోతయంతః ప్రత్యాయా గూ
 తయామం ప్రబంధం ప్రకల్ప్యచ ఘృతకోశసదృ
 త్తం కల్పరత్నాభివ్యాం విలిఖ్య చాదా స్వప్రతి
 కృతిం విశ్వాసయిత్వాచ శరణాశరణాశ్చభా
 శ్యతగ్రాహణ ఉచ్ఛంఖలా ఆసతఇతి యశ్చపి
 సంతి బహుకల్పకర్తారో బోధాయనాదయ స్తేషు
 గురుభ్యో గృహాశ్చ తోస్తతఏవ విదంజాశ్చ కల్పర
 త్నస్య రత్నతావత్తత్కరాస్తేతే జగద్గురవ్రా
 విరూపకీతాశ్చ తోస్తతఏవ సదంజాశ్చ దృశ్యతే
 చ తదనురూపం సుదృశ్యనిరమణీయా విశేషా
 స్తథాపి స్యాన్మాదృశః కస్యచిదపి సంశయః చత
 స్త్రాచాం తుర్యాశ్రమభూమికానాం మధ్యే కామ
 భిరూహాఇతి । తస్మైనేన త్వావత్కృతీచక్రా నాపి

బహుదకాః । శ్రీమదాచార్యపాదైః కల్యాణా
 నిషిద్ధత్వాత్ । నిరస్తేపి తద్వత్ప్రతీయభేదేద్య
 యాచన్మనూష్యస్తి సంశయః । పార్శ్వశీయవిచి
 త్రాన్వరే ధనలిఘ్నానాం శౌతిశిరోమణీనాం
 ప్రభూతఫలదానేన పునరపి తల్లిఘ్నయా రాత్రిం
 దివం ధనదాశాంతేవాసి మానసవిహారిశ్వేన
 హంసావా । తద్విదాశాంతరావర్జితాభ్యాం స్వప
 త్నీకృతాభ్యా మంతేవాసిభ్యాం బ॥ శ్రీ॥ చెరుకు
 పల్లి రామేశ్వరేశ్వర బ॥ శ్రీ॥ వీటూరి వెంకట్రా
 మశాస్త్రినామభ్యాం సమం స్లవనోల్లసనవ్యా
 పారేణ పరమహంసావేతి । సతీష్ఠం సంశయే బ్ర॥
 శ్రీ॥ స్వపత్నీకృత చెరుకుపల్లి రామేశ్వరేశ్వరాం
 కృతౌ నిరసనపత్రికాయాం నిరస్త స్సంశయః ।
 బాలసావనినాం పూర్వాశ్రమవేళాయాం బ్ర॥ శ్రీ
 కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిభిస్సంక మార్యమత
 బోధిం నిమిత్తకృత్య ప్రచాలితోక్తిప్రత్యుక్త్య
 ద్భాటనపురస్కరమస్మన్మూల్యేన పరమహంస ఇతి
 తదీయప్రత్యభిజ్ఞప్రకాశనేన పరమహంసపవేతి ।
 అద్య తదీయ కల్పరత్నై పతీతా జహవశ్శృతి
 నూత్రవిరోధానాన్విష్టుశ్య యథానుతే సంశయ్య

చ యథాశక్తిప్రదర్శయె ॥

శ్లో॥ ఆస్మిచః కామరూపాద్వృహిణసుతనద
స్థావితాదావ్రతీచో గాంధారాత్సింధు
సాంద్రాద్రఘవరచరితాదాచసేతోరవా
చః । ఆకేదారాదుదీచ స్తుహినగహనత
స్సంతి విద్వత్సమాజా యేయేతానషయ
త్నస్సుఖయతు సమజాన్కశ్చ మత్కర్తు
మిహై

ఇత్యభియుక్తవచనానుసారతో విద్వత్ప్రమో
దప్యైవావశ్యకతయా తతాస్మద్వాణీ సదోషా
నిర్దోషావా రంజయతు దోషజ్ఞా స్కీరగీరివేతి
సహస్రకృతవః ప్రణమే ॥

ఓమ్.

శ్రీగురుభ్యో నమః.

కల్పరత్న ఖండనమ్

—ॐ:०:ॐ—

శ్లో॥ వందే గజేంద్రవదనం నామాంకారూ
ఢవల్లభాశ్లిష్టం । కుంకుమపరాగశోణం
కువలంబినీజాగశాబకాపీడం ॥

శ్లో॥ అస్తునశ్చేయసేనిత్యం వస్తు వామాం
గసుందరం । యతస్తృతీయం విదుషాం
తురీయం త్రైపురం మహాః ॥

కల్పరత్నై ప్రళయముపోద్ధాతప్రకరణై మహా
న్విరోధః ప్రతీయతే । తథాహి । త్రయ్యాధర్మ
జ్ఞానోభయమూలత్వం ప్రతిపాద్య తత్ర ధర్మబోధ
తే పూర్వకాండై జై మినినా విమృశ్య ధర్మస్సమ్య
క్షీరూపితస్తన్మూలతయైవ బోధాయనాది కల్ప
కారాః ప్రయోగానుగాహకతయా సూత్రాణి
వినిర్ణయంతి కల్పనాం. జై మినీయసూత్రముల

త్వం లిఖతం । తదత్యంతమసంగతం । వేదాంగమ
ధ్యగణితాని కల్పనూత్రాణి ॥

శ్లో॥ శిక్షా వ్యాకరణం ఛందో నిరుక్తం
జ్యోతిషం తథా । కల్పశ్చేతి పడంగాని
వేదస్యాహుర్మనఃపిణ ఇతి ॥

తతస్సాక్షాద్వేదమూలాః కల్పా నజైమిని
సూత్రమూలా భవతు మర్హంతి ప్రత్యుత జైమి
నిసూత్రాణ్యేవ కల్పసీమూలానీత్యపి సువచం ।
వ్యాకరణభాసరహితకల్పసూత్రేవచననసహ మీ
మాంసాన్యాయస్య విరోధే ప్రాప్తే కల్పవచన
స్యైవ ప్రామాణ్యంగీకారాత్ । తదుక్తం, మీ
మాంసకమూర్ధన్యేనఖంశదేవేన భాట్టదీపికాయాం
౧౮॥ ౩ సా॥ ౭ నూ॥ ప్రయోగశాస్త్రునిచేత్ ॥
ఇత్యధికరణా వస్తుతస్తు, జైమినీసూత్రాణ్యపి సా
క్షాద్వేదమూలాణ్యేవ । అన్యమూలకత్వే ప్రమా
ణభావాత్ । ప్రతిబంధ్యాతు తథోక్తం ॥ తత్ప్రీధం
కల్పసూత్రాణాం వేదైకమూలత్వం స్ఫుత్యంత
రామూలత్వంచ ॥ ౧ ॥ శ్రీబాలస్వామిభిః కల్పర
త్నవ్యాఖ్యానిషయత్వేనం ప్రతిష్ఠితం ॥

శ్లో॥ రుద్రదత్త మనుష్యత్య కల్పరత్నస్య దీపికా ।
 యాజ్ఞికానాం ప్రమాదాయ యథామతి
 విరచ్యత ఇతి ।

అత్ర శ్రీనూథవాచార్యకాలమారభ్యాద్య
 యావచ్చి (వ్య) (ప్ర) పరంపరాగతప్రయోగసర
 ణ్యన్యథాకరణే బద్ధః కర్తృ రతేవ చందోభంగ
 ఛద్మనా సత్స్వపి బహుషు ప్రమాణభూతేషు వ్యా
 ఖ్యాగ్ని థేషు రుద్రదత్త మాత్రాను సరణేన
 తత్రావ్యవ్యవ్య విరుద్ధ మతా ను సరణేన వా
 ఛందోవిషయకభర్మభంగం కుర్వాణై స్సస్మాదేవ
 రుద్రదత్తానుసారేణ కల్పరత్నస్య దీపికేతి లేఖనయే
 ఛందోభంగభయమప్యత్సృజ్య దూరతో రుద్ర
 దత్తమనుష్యత్య కల్పరత్నస్య దీపికేతి లిఖన్విగ్య
 ద్యపి స్వాద్యోగస్సవ్యయాజ్ఞికవిరోధాయేతి నూ
 చితిః । తథాపి యాజ్ఞికానాం ప్రమాదాయేతి
 లేఖనమాత్రేణ కోవా ప్రమాద స్సంపాదితఇతి
 సుధయో విచారయంతు । తథాపి, వ్యాఖ్యాంత
 రాపీక్షయా రుద్రదత్తవ్యాఖ్యాన ప్రాయేణ యా
 జ్ఞికవిరోధవేద బలీయాః । తత్ర ప్రాగ్గోచరవిచ
 త్రాధ్వరసిర్వ్యత్తాశ్విసపశుత్యాగః ప్రాగ్ము నిద

ర్శనం । సత్స్వపి బహుషు కర్తవ్యతాబోధకేషు
 ప్రమాణేషు విశేషేణ రుద్రదత్తగ్రాధస్థ అత్ర
 చకారాభ్యాం సముచ్చయావగమాద్యక్తముభ
 యవిచ్ఛేదవవాశ్వినో నాన్యతరస్య విచ్ఛేదే ఇతి
 చకారస్వరస్యమేవ ఖల్వద్యశరణం తత్తు సభా
 ముఖే విద్వన్మహాజనసమక్షం కథంవా పరిణంస్య
 తీతి నాద్యజాన । ఏవమప్యేపి విరోధా అస్మిన్నపి
 గ్రింధే లిఖతాః । తత్ర కేచిదుద్రదత్తదర్శితాః
 కేచిత్తద్దర్శితా అపి పునర్మతాంతరోపదేశేన
 వేమాహితాస్తథాపి యాజ్ఞాకప్రమోదాయ విరో
 ధాయ వా ప్రాచీనప్రయోగవ్యతిరేకేణ నిష్ష్య
 తాద్యశాసన కల్పరత్నై లిఖతాః । కేచిదపరేంద్ర
 దత్తేనాన్యథాలిఖితా అపి తత్రాపి స్వారస్యప్రం
 కనపూర్వకం స్వకపోలకల్పనయా స్వామిభిః పున
 రన్యథా వ్యాఖ్యాతాః । ఇత్యనేకప్రకారా అపి
 విరోధాః క్రమాద్వివిచ్య యథామతి ప్రదర్శ్యంతే
 తత్త్వీకారత్యాగయోః పరం సహృదయావేష పృ
 త్మాణమితి నాస్మాకమాగ్రహః ॥ ౨ ॥ ఆదాయా
 జమానవజనవిషయే సూత్రం పర్యణి కేశశ్మశు
 భాషయతఇతి । అత్ర రుద్రదత్తవ్యాఖ్యానే ఇచ్ఛి

కత్వాద్వపనస్య పర్వణి పాక్షికం సత్ నియమ్యత
 ఇత్యాదినా పితృయజ్ఞ వదనంగమిత్యాదినాచ యా
 గానంగత్వం సాధయిత్వా మతాంతరేణ ప్రకరణ
 పాతాత్కర్మాంగమపీఠివా । శ్రు॥ మృతావాపషా
 త్వగమే ధ్యా రుత్కేశశ్శశ్రు మృతామేన త్వచ
 మమేధ్యామపహత్య యజ్ఞయోభూత్వా మేధ
 ముపైఠీతి లింగాదిత్యంగత్వమపి సాధితం । ఏవ
 మాణవిల్లాదిగ్రంథేష్వంగత్వమేవ స్వమతం శిష్ట
 సమ్మతంచ ॥ 3 ॥ పయస్వతీరోపధయితి పురా
 బర్హిష ఆహవోః పౌర్ణమాస్యాం జాయాపతి అక్షీ
 తః పురా వత్సానామపాకవో రమావాస్యాయా
 మితి సూత్రం ॥ అత్ర రుద్రీదత్తగ్రంథే ఆహవో
 రాహరణాత్, తథా అపాకవో రపాకరణాదితి కాల
 లక్షణాచేయ తేన యదాపౌర్ణమాస్యమన్వాభా
 నవరీస్తరణోఽవాపాపవ క్రియంతే యదామావా
 స్యాయాం సన్నయతే తదాశంఖవేళాన్యాయేనాన
 యోఃకాలయోరక్షీతః ప్రాకృదశ్రవణాదిధ్మబ్ధి
 రాహరణాత్ ఇతి స్వమతముక్త్యా అసిదాదానస్య
 బర్హి రాహరణాంగత్వాచ్చాఖ్యాచేదస్యవత్సాపాక
 రణాంగత్వోత్పర్ణమాస్యామసిదాదానా దమా

పాస్వామిని శాఖాచేద్యత్వాత్పాగిష్టే కృత్తిశాఖా
 చేదదాదపి పురాజితం మతాంతరత్వేన దృఢతం ।
 బాలస్వామిభిస్తు, యాజ్ఞకవిరోధాయ రుద్రదత్త
 మమ్యుక్తే మతాంతరానుసారేణైవ శాఖాచే
 దాదపి పురా వ్రతోపాయనం కల్పరత్నై విభతం
 తదత్యంతమసంగతం । అసిదాదానంతు బహిర్లవ
 నాంగమేవ । శాఖాచేదస్తు నవత్సాపకరణాంగం
 సాంన్నాయాం గత్యాత్ । సాంన్నాయ్యభిరాన్
 గాం శాఖాచేదాదీనామితి మీమాంసాగ్రంథే
 వ్యవక్యత్వాత్ । అన్యథా తయైవ శాఖయా
 వత్సాపకరణీయవక్రమ్య దైర్భర్ధభుంజితై
 ర్వా ఇతి వత్సాపకరణాంగస్య ప్రతినిధివిధాన
 మేవ సఘటత । దైర్భర్ధభుంజితైర్వా వత్సా
 పకరణేక్రియమాణైశాఖాయావై య్యర్థావతైః
 నచేష్టాపత్తిః సాంన్నాయ్యై శాఖావిత్తాభావ
 ప్రసంగాత్, కించ శాఖాచేదనదేవాన్యాంగస్య
 వత్సాపకరణస్య ప్రాధాన్యానుచపత్యైశ్చ గుణా
 నాంచ పరార్థత్వాదితి న్యాయాత్ । నవ్యాకరణ్యం
 కల్పితేనా వ్యక్తహయినీ త్వస్యాంగం భవతి ।
 కించ తథానతి పురా శాఖాచేదాదమూవాన్య

యామిత్యేవ పదేహ్యుత్తరీకాశోపి ఉభయోరపి
 సాంన్నా య్యాంగ త్వ వి శేషాత్ । కిం చ,
 యా జ మా న ప్ర త్నై నూ । బహిష్కామపూర్ణ
 మాసే వ్రతముపైతీత్యాదినా వ్రతకాలం నిధా
 య మతాంతరమపి దర్శయిష్యే ॥ నూ । వత్సే
 వ్యపాకృతే వ్యమావాప్యాయాం వ్రతేతాను వ్ర
 తేయమానా స్వీసన్నేషు వా హవిష్టు వ్రతము
 పైతీత్యుభయత్ర పాథారణమశనహగ్నవ్యాధా
 నం వ్రతోపాయఃమిత్యేక ఇత్యాద్యుక్తం । తస్మి
 ధ్ధంసర్వధాపిశాఖాచ్ఛేదనాదపిపురాక ర్తవ్యత్వేన
 రుద్రదత్త ప్రమాణక త్వేన చ కల్పరత్నై లిఖతం
 యాజ్ఞికవిరోధాయైవావిజ్ఞాతమీమాంసతా విలసి
 తమితి ॥ ౪ ॥ దేవోవస్సవితాప్రార్పయత్విత్వత్రీ ।
 నూ । దేవోవస్సవితాప్రార్పయత్వితి శాఖయాగో
 చరాయగాః ప్రస్తావయతి ప్రస్థితానామేకాగ్ శా
 ఖయోవస్సప్రతి దత్తై ర్భర్తృభుజవై గ్వా ఆప్య
 యధ్యమఫ్నియా ఇంద్రాయదేవభాగ మిత్యేక
 సమామనంతి మహేంద్రాయేత్యేక ఇంద్రం నిగ
 మేషావలకు యేదింద్రయాజినో మహేంద్రం మ
 హేంద్రాయాజినః శ్రుద్ధాలోపస్సుప్రపాదేఽవ్యుత్త్వి

తి ప్రస్థితా అనుమంత్రాశుతే ఇతి । ఆత్మ రుద్ర
 ధత్తవ్యాభ్యా । దేవోవస్సనితేత్సత్ర యథాసమా
 మ్నా తేనాఘశక్సాం తేనమంత్రేణ గాస్సర్వా
 నిష్కలయతీ చత్సవినాక్యతానాం యుగపచ్ఛాల
 నశేక్యత్వాదనావృత్తిర్నంత్రస్య । అథ దేవోవశి
 త్యుదే ప్రథాపసమంత్రస్యైవ శాఖాంతరీయా
 తాతిత్పాతవికారా దర్శయతి ఆప్యాయధ్వమితి ।
 ఇతి । ఏవం చాత్మాఘశక్సాం తేనై వమంత్రీపా
 తేనాప్రథాపసం శిష్టసమయః । తథాసత్యత్రబాల
 సావీరిభిర్యాజ్ఞకప్రిమీదాయైవ కిల రుద్రదత్తాను
 సావీరిపి త్తద్వ్యతిరేకేణ శిష్టాచారవ్యతిరేకేణచ
 దేవ్రావన్సనితాకర్మణ ఇత్యంతేనైవ మంత్రీ
 విభజ్య గోత్రథాపసం లిఖతం తదపి సుదృశో వి
 భావయతు । ౫ । సతే మాస్థాదిత్యుత్తరం ఆప
 స్త్వీచుశ్విపావిత్వాదిబహిర్ధర్మానుపేక్ష్య యాజ్ఞా
 తామధయ ఇత్యాది పరిస్తరగాది ధర్మా కల్ప
 తత్సే లిఖతాః । తత్స్వికపోలమాత్రకల్పనం సా
 త్కీర్తిమరుద్రీదత్తాది యావద్వ్యాఖ్యా విరోధస్య
 స్పష్టముపలభ్యమానత్వాత్ । అత్రీతు స్వామినా
 మ్నామూశయశీల । బహిర్ధర్మాహరణార్థం బర్హిః

[illegible]

భద్రేశ్వర! అహో ఆహుః! సర్వేషుయజ్ఞకృతుష్వితి! శ్రుతేశ్చ విమృదాద్యస్త్యేవేత్యన్యన్యభ్యాతారః శిష్టాచారేష్యస్త్యేవ || 2 || సోమాయపితృపీతాయ స్వధాసమ ఇత్యాదౌ పునస్సాహంతై ర్మంతైః జాహోతితి రుద్రీవత్తవవిలెఖ || నాన్యః కశ్చ నాపిజహేతి | చోదనత్వాత్ | బోధాయనీయే స్వాహంతానామేవ పాతాచ్చే త్యుపపత్తిమప్యవాల | వ్యాఖ్యానాదాచ పిన్ద్రీవచ్చళరాః ప్రాచీనావీతాదయః సర్వత్ర వచనాచ్చ వివర్యయః ఇత్యువాచ | అత్యాయంసంశయః | పిన్ద్రేఖలు, అస్వధేత్యాశ్రావయతి | స్వధాసమఇతి వచట్ర రోతిత్యాదినా వచట్రారథాన స్వధాకారోవిహితః | వచనాచ్చ వివర్యయ ఇత్యుక్తాపి అత్రస్వాహాకారో నవాచరికః | కింతు జాహోతి చోదనత్వమాత్రాగతః | బోధాయనీయేతు స్వాహంతానాం పాతే అత్రేతు, సోమాయ పితృపీతాయస్వధాసమ ఇత్యాపేత్యాదినా సమాంతానామేవఖలు బ్రాహ్మణపాతస్సూత్రీపాతశ్చ | తస్మాద్జాహోతి చోదనస్య పురుషబుద్ధికల్పితత్వేన సామాన్యకాస్త్రత్వాదతిదోస్యాపి తథాత్వాత్తుల్య

బలత్వే స్వధాస్వాహాకారయోః కథం బాధ్యబా
 ధకథావః । కించ పృథ్వీత స్వధాకారస్వాత్ర పృ
 త్యక్షశృతత్వాత్సామాన్యప్రాప్త స్వాహాకారస్యై
 వ బాధిస్తువచః । ఇతి । అథ పితృత్వే స్వధాకార
 స్య వషట్కారస్థాసవిహితత్వేన స్వాహాస్థానావిహీ
 తత్వాదతిదేశేన ప్రాప్తి రేవ నాస్తీతిచేన్న, అస్మైవ
 ప్రాప్తిః హవిః ప్రదాపసాధనత్వసామ్యాత్ కించా
 తాత్రి దేశాభావభాగినిరాసాయైవ సూత్రాది
 పృత్యక్షపాతాచ్చ । అస్య దర్శ్యహోమత్వేనపితృ
 స్యేష్టిత్వేనచ వైరూప్యాదతిదేశవేన నాస్తీతిచే
 నాస్మై తహిః ప్రాచీనావీతత్వాదీనామపిప్రాప్తిః
 తస్మాదతి స్వధాకారసత్వేన పునః స్వాహాకా
 రాంతపాఠిచ్ఛింత్యః । ఏతేన విద్యుద్వృష్టి చ వ్యా
 భ్యాతే ॥ ౮ ॥ సింహపితృయజ్ఞాంతే పయస్వతీరిత్యా
 దినా పూర్వోక్తప్రకారేణ జాయాపతే అగ్నీత
 ఇత్యపి కల్పరత్నై లిఖతం । అత్రేతు రుద్రీదత్తేన
 ప్రతిష్ఠానవిః శ్వేషు వ్యాభ్యానావసరేయదిపూర్వ
 మశనగ తగ్ని పితృయజ్ఞాంతే ఇతి న్యవస్థాకృతా ।
 సావిరుభిస్తు తదజ్ఞాత్వా స్వయం శాఖాచ్ఛేదా
 త్పురా లిఖత్వాపి రుద్రీదత్తానుసరణమేవావశ్యక

మిశ్రత్యాపి లిఖతం ॥ ౯ ॥ నూ ॥ దేవాదేవేష్వీతి
 జపిత్యా శ్శోభతే బ్రహ్మణం వృణీతే ॥ ఇతియా
 జమానప్రే ॥ అతి రుద్రద త్రవ్యాఖ్యానచా
 యంజపో బ్రహ్మవరణశేషః ॥ కర్మశక్తిప్రాధాన
 లింగాత్ ॥ తేన ప్రాయణీయాదా వసిస్తరణో
 తరకాలం భవత్సేవ ఇత్యాదినా పరదినకర్తవ్య
 త్వముక్త్వా కేచిత్తు జపిత్యేత్యంతం పూర్వగ్రంథేన
 యోజయిత్వా జపిత్యా శేతఇతి వదంతీతిమతాం
 తరమపి లిఖతం ॥ ఏవమేవ శ్రీవిద్యారణ్యభాష్యే
 వ్యత్ర మంత్రార్థవర్ణనావసరే అహవనీయాగారే
 గాహపత్యాగారే వా శయానేన జప్యం మంత్ర
 మాహేత్యవతరణికా ॥ ఏవమేవ శిష్టాచారోపి ॥
 ఏవంస్థితే మతాంతరముక్త్వా యాజ్ఞికప్రమోదా
 య రుద్రద త్రమేవానుసర్తవ్యమితి స్వామినః పర
 దినకర్తవ్యత్వమేవోచుః ॥ ౧౦ ॥ అపాంవణయనే
 నూత్రిం ॥ అపాగ్రహీప్యస్సప్తాంశ్చ పృథవీమన
 సాధ్యాయతీతి ॥ అత్ర రుద్రదత్తః ॥ మనసేతి వచ
 నాన్నవాదా కీర్తయతి ధ్యానంచాత్ర అనయా
 పృథివ్యాపాగ్రహీష్యామితి విశిష్టప్రకారం కేచి
 ద్దీచ్ఛంతి ॥ సతదాదర్శ్యోయత్రహి విశిష్టధ్యాన

మయమాచార్యో మన్యతే । తత్ర స్వయమేవ
 విశేషం దర్శయతి । యథా । వాయువిదాతేనూ
 తేతి వాయుం మనసా ధ్యాయేత్ ఇతి । యదద
 శ్చంద్రమసి కృష్ణం తదిహ స్త్వీతి, శుచాత్వార్ప
 యామి పాశ్చన్నితి ద్యౌర్యం మనసా ధ్యాయతీ
 త్యాది । అతః కేవలేషు ధ్యానవిధిషు సకశ్చిద్విశే
 షఇతి । శిష్టాచారేతు విశిష్టధ్యానమేవ ॥ ౧౦ ॥
 హవిర్నిర్వాహత్రాప్నోక్ ॥ నూ॥ ఊర్జాయవః పయో
 మయి ధేహీతి పురోడాశీయాచభిమంత్ర్య దశ
 సహోతారం వ్యాఖ్యాయ శూర్పే పవిత్రే నిధా
 యేత్యత్ర రుద్రదత్తకారః వ్యాఖ్యానమిహ జపా
 భిప్రీతిః । యత్ర జపా యాజమానాఇతిలింగాత్
 ఇత్యేతావదేవ విలేఖ । స్వామిరస్తత్ర యాజ
 మానమేవేత్యపి విలిఖుః । రుద్రదత్తాభిప్రాయస్తు
 సస్ఫుటః । యది తదాశయోపి యాజమానమే
 వేతి తహిః దేవాగాతువిద ఇత్యాదీనాపి తథా
 త్వాపత్తిః । సచేష్టాపత్తిః । అధ్వర్యవత్వేన లే
 ఖాత్ । కించాత్రసమాసకర్తృకతయా వర్తమా
 సస్యల్యబః భిష్మకర్తృకత్వం దుశ్శకం ॥ ౧౧ ॥
 హవిర్నిర్వాహిత్రాప్నోత్తరక్షణే శ్చిష్టైః క్రియమాణస్య

యజ్ఞయోగమంత్రజపస్య తదా సాదనోత్తరం
 కర్తవ్యత్వేన కల్పరత్నతేజసం సావమినాం స్వక
 పోలకల్పనామాత్రం యాజ్ఞకవిరోధాయ ప్రమా
 ణాభావాత్ ॥ ౧౩ ॥ సూ॥ జనయన్వైత్వాసంయకా
 మితి సంయుత్యమఖస్య శిరోసీతి పిండం కృత్వా
 యథాభాగం వ్యావర్తేధామితి విభజ్య సమా
 పిండౌ కృత్వా యథా దేవతమభిమృశేతీదమగ్నే
 రిత్యాగ్నేయమిదమగ్ని ఘోమయోఽత్యగ్నిఘోమీ
 యమితి॥ అత్ర రుద్రీదత్తకారః । తత్ర సంయవన
 మంత్రోగ్ని ఘోమాభ్యామిత్యంతః । ఉత్తరస్యా
 దినీతి న్యాయాత్ । నచ దేవతాభేదో హోక్ష
 ణాదిమంత్రీవత్ యథా దేవతం వికర్తవ్యః అన్య
 థా లింగవిరోధాత్ నచార్థవాదత్వం సమవేతా
 భిధాయితాత్ । అగ్నయేత్వాగ్నిఘోమాభ్యా
 మిత్యాహ వ్యాప్యత్యాగ్ని శృతేశ్చ । నచ యథా
 దేవతమిత్యవచనాదవికారగ్ని వాచ్యం । హోక్ష
 ణాది మంత్రీసమాసతయా తత్తుల్యన్యాయతయా
 చ తైరేవ వ్యాఖ్యాతం విరుద్ధత్వాత్ । వ్యక్తవ
 చనాచ్చ బోధాయనేన యథా అగ్నయేత్వాగ్ని
 ఘోమాభ్యామనుస్థా తిస్సుస్మాగ్ని యథాదేవత

మితి । అన్యేతు జనయత్యైత్వా సంయమామిత్యం
 తం సంయవనమంత్రముక్త్వా తేషాంవిభక్తాభిమర్శ
 న సాత్రమంత్రేణ హవికల్పయంతి నాయం మా
 త్రక్యదభిప్రాయః అపృథగ్వినియోగాత్ । కథం
 చాయమాచార్యః కాత్యాయనైతస్మంత్రసమా
 మ్నాయం వినియంజానా మంత్రమేతం భింశిత
 వానితి సంభావయానుః । తస్మాత్సూక్త మేకమం
 త్రేణైవ వికర్తన్యతి తదయం మంత్రయోరా
 త్మాజనయత్యైత్వా సంయమామ్యగ్నయేత్వాగ్ని
 యేమాభ్యావింద్రాయవై మృధాయేత్యాకృత్యై
 మంత్రైక్యాభిప్రాయం ప్రకటయతి । తదనాదర
 ణీయం । సాకల్యేన బోధాయనసూత్రావిమళ-
 స్యైవాయం విలాసః । బోధాయనసూత్రే వం
 త్రభేదేన వినియోగభేదస్ఫుటమేవ దర్శితః । తథా
 హి । బో॥ సూ॥ సంయమాతి జనయత్యైత్వాసం
 యమామితి । సంయుత్య పూర్వపూర్వభిమృశత్యగ్న
 యేత్వాగ్నియేమాభ్యామముష్మా అముష్మా ఇతి
 యథాదేవతమితి । నచావస్తంభీయే సాకల్యేన
 మంత్రసమామ్నాయవినియోగస్యద్వ్యర్థత్వాత్
 ధమేతస్మంత్రస్య భ్రంశకారణం సంభావయాను

ఇతివాచ్యం । సహాయం రాజాజ్ఞాపమాన్నయో
 క్రమనినియోగపత కావ్యఇతి । నానాశాఖాయ
 మంత్రద్రావ్యరఃఖలు స్వతింత్రేచ్ఛామహర్షయః
 అతపవాచార్యైః క్రమాపతితః శాఖాంతరీక్షుష్ట
 ప్త్యంతపాతోనిదేశే దర్శితః । అనయైవభంగా
 మంత్రభేదవ అవప్తంబభాధాయనయోరవిశేష
 ణసమ్మతఇతి శ్రీవిద్యారణ్యవేదభాష్యేపి సూచితం
 మంత్రభేదవ శిష్టాచారసమ్మతః । తస్మాద్వాఙ్మక
 విరోధాయైవ రుద్రదత్త లేఖః గృహ పత్ని సంసహాన
 సూత్రం ఆశాసానేత్యపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వ
 జ్ఞమాసీనాం పత్నీం యోక్త్రేణ సంసహ్యతి తిష్ఠం
 తీవా వాచయతీత్యేకే మాంజేన దామ్నాన్యతర
 తఃపాశేన యోక్త్రేణవాధ్యంతరం వాసస్సంస
 హ్యతి సహ సోభిసంసహ్యత్యభిసంసహ్యతీ త్యేక
 ఉత్తరేణ నాభిం నిష్కర్క్య గ్రింధింశ్చత్వా ప్రద
 ష్ఠేణం పర్యూహ్య దక్షిణేననాభిమవస్థాప్యోహ
 ధాయాగ్నేగృహపతఇతి గార్హపత్యముపతిష్ఠతే
 ఇత్యాది । అత్ర రుద్రదత్తీయ్యాప్యభ్యా । ఉహ
 ధానసమానకర్తృకత్వా త్పత్నీకర్మాణ్యే తాని ।
 అభ్యర్చ్యుస్తు యోక్త్రాంతే సాశం ప్రతిముచ్యవర

ముతీతి అత్రాప్యయం విశేయః । పోక్షణీరాపా
 దయేతి పూర్వోక్తప్రేష వజ్రదాగ్నిభాధికారే
 ణ తత్కర్తృకమేవ సంన్నహనం ఉత్తరేణ నాభి
 మిత్యాది వ్యాఖ్యా బలాదధ్వర్యుకర్తృకం వా ।
 కించోత్తరేణ నాభిమిత్యాది కర్మణాం ఉపాత్తా
 నసమానకర్తృకత్వబలాత్పక్షికర్తృకత్వాభిధాన
 సంచహనభావ్యకభావనాయా కథంభావాకాంతా
 యాం కస్యవా క్రియాజాతస్యేతి కర్తవ్యతాత్వా
 న్యయితిచ । కించైతాద్యశసమానకర్తృకత్వవిమ
 ర్శచాతురీ హవిర్నిర్వాపంగ దశవోత్పజవన్య
 యాజమానత్వకథనవేళాయాం కావంతర్హితేతిచ ॥
 ౧౫ । నూక్తవాకే రుద్రదత్తవ్యాఖ్యా । నూక్త
 వాకోనామేస్తదేవతానుకీర్తనార్థ ఇదం ద్యావా
 పృథివీత్యనువాకః । తదనువచనకాలే ప్రస్తరం
 ప్రహరతి । నూక్తవాకే కీర్తితాదేవతా స్తల్లిం
 గాభిరుజ్జీతీభిరుపతిష్ఠతే సుమంత్రయతేవా యథా
 లింగమితి సమామ్నాయసిద్ధానాం మంత్రాగాం
 లింగవశేన వినియోగాదనామ్నాయా ఉపాం
 శుయాదేవతాయా ఆజ్యపానాంచ నోజ్జిత్యుప
 స్థానం మథుతాం పృషతయస్థేత్యత్రాయం పృతి

నూచ్యమానశ్చితి వర్తమానవాచినాశానచా ఇద
 మవగమ్యతే । అగ్నిరిదగ్ంహవిరజుషతేతి హో
 తురభిజ్ఞాయ, మరుతాంశ్యపతయస్థేతి మంత్రేణ
 ప్రస్తరప్రహరణమితి । తథాచ, యాజ్ఞికప్రమో
 దనంపాదనసంధ్రమేణ స్వామిభిరనూచ్యమాన్లప
 దార్థవ బుద్ధౌ నోపస్థితశ్చితి నూచ్యతే । అన్యథా,
 ఉజ్జతి పాతాశీరనుమంత్రేణాది యావద్యాజమాన
 పాతానంతర్యావగతనూక్తవాకపరిసమాప్తౌ మరు
 తాంశ్యపతయస్థేత్యాది కథం లిఖేయః । అపిచ,
 స్వామ్యనుగ్రహవశాదత్రైవ వినాప్రస్తరప్రహ
 రణమవ్యనుమంత్రణ । కర్మణోర్వాగనుమంత్రణం
 శ్రోతేన క్వాపి దృష్టం । అనూపసర్గస్యాపి వశచ్చ
 ద్వాచితాత్వే । కించాత్ర మందాధికారిగాం దేవ
 తానామబోధకాన్యద్యయావచ్ఛిష్ట పరంపరాగతా
 నిఅగ్నయశ్చదమిత్యాదీని త్యాగవచనాన్యపి పశ్యం
 తే । తాన్యవృత్తిభ్యాపీషీతాని । అతస్థలద్వయేపి
 స్వీయగ్రంథస్య పరిశోధక త్వేన కల్పితైరన్మచ్చా
 తగురుపాదైః శ్రీవేంకటశ్రోతిభిః ప్రయోగవిప
 ర్యాసకారణం త్యాగవచనా విలేఖకారణం చ
 వృష్టాః । శ్రీస్వామిస్థవకత్ర రుద్రీదత్తవ్యాఖ్యా
 మన్యత్ర స్వాహాకారాభావంచ కారణత్వేన ప్ర

షేధః॥ నస్వాహాకరోతీతి నన్వజాహూతిత్వాదే
 వాప్రేప్తి స్వాహాకారే కింప్రతిషేధేన సత్యం న
 ప్రాప్తస్తథాన పరమతేనాశంకితః ప్రతిషిధ్యతే ।
 ఏతద్ధిమతం జైమినీయానామస్తి యాగవిధిః సూ
 క్తవాకేన ప్రస్తరం ప్రహరతీతి తత్ప్రమాణ్యస్థానీ
 యస్మాక్తవాకః ప్రస్తరోద్రవ్యం మాంత్రివణి
 యోదేవతాః ప్రహరతిశ్చ యజత్విర్ధకఇతి ప్రస్తర
 ప్రతిపక్షేస్తు కాలవిధిరీతి సూత్రకృతోభిప్రాయః ।
 అతప్రోక్తమూచ్యమాన సూక్తినాకెఇతి తస్మా
 ద్యుక్తః ప్రతిషేధఇతి స్థితాయాం రుద్రేదత్తవ్యా
 భ్యామాం శ్రీన్వామిభిరత్ర యాజ్ఞికప్రమోదాయ
 స్వపాంషిత్యపాటలేన స్వయమపిస్వారస్యముల్లిఖ్య
 పూర్వాపరభావిరోధ్యర్థం యజమానప్రయోగ
 యోగ్యపర్యాగోప్యనుగృహీతః । తథాహి । అధ్వ
 ర్యుగా ప్రహృతేభిరు ప్రస్తరే ఇష్టదేవతానుమం
 త్రణముజ్జితి మంత్రైర్యజమానేనకార్యం । ఏవం
 చ యజమానకథాప్రయోజితమంత్రీపాఠం పూర్వ
 ముక్త్యా తదుత్తరమధ్వర్యురనూచ్యమాన సూక్త
 వాకే మరుతాం శృపతయస్థిత్యాహవసీయేనహ
 శంభియా ప్రస్తరం ప్రహరతీతి లిఖితం । అథా

మాణీచక్రః కిల | ప్రయోగవిషయాసవిషయే రుద్ర
 దత్తలేఖః కథంవా ప్రమాణమితి సుధియవవ
 విచారయంతు | పరత్ర త్యాగవచనానామలేఖన
 స్వేతే ప్రస్తుత్యాః | కిమిమాని త్యాగవచనాన్యవి
 లేఖ్యానుచాచర్యాణివేతి | లేఖనస్యాచారణా
 ర్థత్వాదుభయమపి వ్యర్థమేవేతిచేత్కథం, తస్య
 ప్రైవవా నైయ్యర్థ్యం ఉత సర్వత్ర హవిర్విశిష్ట
 స్వాహాస్థలేచ్యవేతివా | అప్రైవేతీ చేత్కారణం
 వాచ్యం | సనూక్తమేవ హవిఃస్వాహాకారయోర
 న్యతరస్వాభావశ్చతి | హంత కేవలహవిఃప్రదానస్య
 త్యాగవచనసాదప్రయోజకత్వక ఉత స్వాహాకార
 న్య ఆహూస్విదుభయోరపీతివా | అధేత రేతరా
 శ్చియోరేవ తయోః ప్రయోజకత్వం వేతి |
 నాద్యః, రక్షసాంభాగోసీత్యాదౌ సత్యపి హవిషి
 త్యాగవచనస్య భవద్భిశ్చేప్రోపేక్షితత్వాత్ | న
 ద్వితీయః | స్వాహాకారాభావేపి త్రిస్ఫుల్లిక్రియ
 మాగానాం, స్వభాపిత్యభ్యుద్యోగభవేత్యాకా హవి
 గ్మాత్రేణ త్యాగవచనస్య భవద్భిశ్చేవ లిఖిత
 త్వాత్ | నాపి తృతీయః | ఉక్తస్యభిచారద్వయః
 ప్రైవ బాకరూః త్వాత్ | నచాపి చతుర్థః | యది
 తయోరేతరేతరాశ్చిరయోరేవ ప్రయోజకతా త

హిత్యగవచనపాతస్య వా స్యాత్వాగస్య వా ।
 నచ ద్వయోరైక్యం శంకనీయం, త్యాగస్య స్వ
 త్వవిస్యత్తిపూర్వకపరస్యత్వాపాదన రూపతయా
 మానసికత్వేన వచనపాతస్య వాజ్ఞాత్రేవ్యాపాత
 త్వేనచ ద్వయోభేదాత్ । తథానతి, తత్కాని
 వాద్యః, త్యాగవచనస్య దేవతోద్దేశ్యకద్రవ్యత్యా
 గవాచకత్వేన ఋత్విక్పత్తీతస్వాహోదిపదస్య యజ
 మానపరితామమంత్రోన్యచ తాదృశత్యాగవచనార్థప్రతిపా
 దకత్వేన ప్రసస్త్యాగవచనపాతస్య పిష్టపేషాప్రాయత్వాత్ ।
 కించ, చిత్తస్య చలస్వభావత్వాద్వాక్పూత్రేణ దత్తేపి ద్రవి
 మనసా స్వత్వపరిత్యాగాదేక్యతత్వేనాద్యక్షాజకత్వాత్ ।
 తహి, త్యాగస్యైవ ప్రయాజకతాస్యాదితీదస్తు తస్య
 మానసికత్వాత్పిష్టం నస్సమీహితం । నన్వధ యత్రానుమం
 త్రోం నాస్తి తత్త్రత్యాగవచనపాతస్సార్థకః । అత్రానుజ్ఞాతి
 మంత్రాణామేవానుమంత్రోపాగ్రాహ్యత్వేన త్యాగవచనపా
 తో నిగర్థకవీవ । కించాత్ర జేవతోద్దేశ్యకచిత్తస్య కస్యచి
 దభావాత్కస్యవా త్యాగః । కిమర్థంవా తిద్వచనపాతఇతిచే
 నైకం, యత్రానుమంత్రోం నాస్తి తత్త్ర తత్సాధకత్వ
 మితి వదిష్ఠిరాన్నేయాది యాగేషు ప్రయాజాదిస్థలేషు న
 సత్త్వమమంత్రోణి కిమితి త్యాగవచనం లిఖితం, అత్రినా
 కిమితి తత్త్వకం । కించాత్ర ప్రయాజద్భిరపి ప్రస్తవం కథం
 వా ద్రివ్యాభావఉక్తః । ప్రస్తవస్యాద్రివ్యత్వే, దివిశ్చిల్పమి
 త్యాది వేదాగ్నిహోమాదిచ్యవే త్యాగవచనపాతో నస్యాత్ ।
 వేదాగ్నిహోమశ్చద్రివ్యత్వేన ప్రతిపత్తికర్మత్వాత్ । తా

ద్వ్యుత్పత్తయే త్యాగవచనాది భవద్విరూప విభిత్తాః । తస్మాత్
త్వర్త్యత్వానీ త్యాగవచనపాతాభావేన కాచిత్తతిః । ఏవం
సత్త్వత్వేన త్యాగవచనపాతో నాస్తితి కాయం విశేషః ।
మందాధికారిణాం దేవతానామపరిశుభ్యధ్యమితి చేత్సమన
మత్యానీ । ౧౬ । త్వర్త్యదేవకాయానా కాదానీ । అత
త్ప్రియాగవివర్యాసమితి శక్యతః । ౧౭ । తతోత్త్రైషపాయ
శ్చిత్రేషు సామత్త్రైషపాయశ్చిత్రార్థవోమోపి విభిత్తాః ।
కల్పరత్న సువస్వాపేతివోమః । సామత్త్రైషపాయశ్చ
త్వార్థవేషయతి సామతస్సుభుత్యాహవనీయమితి పాయశ్చిత్ర
సూత్యాత్ । ౧౮ । శ్రీ

ఏవమేవ శేచిదుద్గ్రహితములకాః, తథా, శేచిత్త
త్యానీ మతాంతరములకాః, శేచిదవర స్వకపోలకల్పనా
మాత్రోగరగత్య నిర్మూలాభిత్వనేకప్రకారాబహవో విభిత్త
భా కల్పరత్న ప్రతియంతే తత్ర విక్రూతమేవ దృశ్యాః,
మయాపి శేచిత్తుపావహతి ప్రాయశ్చేషోపేక్షితా,, తదతో
యేకు ప్రవృత్తాస్తే సుతరాం న్యాయవిదుర్ధగంధాంతర
విదుర్ధా, బహుకాలాగతకష్టచారవిరుద్ధాశ్చ తదస్మత్సూర్య
జాస్పర్యవ్యధితవేదవేదాంగాన్యాయవిదపశ్చిమాశ్చ । య
త్ప్రియాగసరణిర్మాత్యాలోపేషి భీతయా శిష్యురశిష్యవరం
తరయాఽద్యయవత్పలితా యద్యావృరణిమధిత్యానీ సుహ
సశిష్యవత్సరావద్యావ్యధిగంతుం శక్యమే దోషకల్పనయా
తత్సరణిమత్యస్యాన్యాం నిర్మాకు మవర్యాప్తా వయమిత్య
మాచాపసరణి పాలనేనానుగృహ్య లోకమనామకం కుర్వం
త్వీతి సభ్యావృత్తాసక్తిః ప్రగమమితి శివః

కాశ్యం శ్రీనామసంకర మార్గశ్చైర్ననిహళి ౧౪ బుధకారము.

మంగళం మహా శ్రీశ్రీశ్రీ

శుద్ధపత్రక.

పుట	పంక్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
3	1	దక్షిణాపత్రి	దక్షిణాపత్రి
	5	తెచాద్య	తెచాద్య
		—గ్రంథము—	
3	8	కల్పనమాలా	కల్పనమాలా
8	13	గోపరి	గోపరి
9	1	ప్రదేశము	ప్రదేశము
	7	యాదితిసత్యం	యాదితి సత్యం
10	5	విలేఖ	విలేఖ
	13	ఇత్యుక్త్యాపి	ఇత్యుక్త్యాపి
12	13	తరముక్త్యా	తరముక్త్యా
	14	రుద్రదత్తమతమేవా	రుద్రదత్తమతమేవా
13	13	విలేఖ	విలేఖ
	14	విలిఖుః	విలిఖుః
15	3	నవావిక	నవావిక
	6	జానా	జానా
16	14	నహినా	నహినా
18	2	ప్రార్థన	ప్రార్థన
	12	పాటలెన	పాటలెన

10724

